

BONAPARTE NAPÓLEON (1799-1815)

1. Hatalomra jutásának előzményei (3 lépcsőfok felfelé)

a) A direktórium tábornoka (1794-1799)

A jakobinusok kivégzése után ismét a **girondisták** jutnak hatalomra:

- az országot egy **5 tagú** vezető testület (**direktórium**) irányítja
- a direktórium hatalmát a **hadsereg** biztosította
⇒ a hadsereg **vezető tábornoka**: Bonaparte Napóleon
⇒ katonái tisztelték és a tűzbe mentek érte ⇒ azt tették, amit parancsolt nekik

b) Napóleon, az első konzul (1799-1804)

Napóleon a hadsereggel **feloszlatta a direktóriumot**:

- Katonái körülvették a direktórium épületét, s Napóleon „felkérésére” a direktórium tagjai „önként” lemondtak és átadták a hatalmat Napóleonnak
- egyszemélyes **diktatúrát** vezetett be, római címet választott magának, megszólítása: **első konzul** (szerette volna feltámasztani a Római Birodalmat)
- Uralmát 1799-ben a **konzulátus alkotmánya biztosította**. Első konzulként ő a **végrehajtó hatalom feje**, a **legfelsőbb bírói fórum**, és ő választja meg a választók által összeállított listáról a **törvényhozás összetételét**, így kezében mind a **három hatalmi ág összefonódik** (hatalommegosztás nincs). Ez az alkotmány nem tartalmazta az emberi és a polgári jogok nyilatkozatát. 1800-ban **népszavazással fogadtatta el**.

c) Franciaország császára (1804-1815)

1804-ben Napóleon **császárrá koronázta önmagát**.

A koronát saját kezével tette a fejére a pápa helyett

⇒ jelezte, hogy **mindent a maga erejéből** ért el.

2. Miért volt olyan népszerű?

a) Ő is **tisztelte katonáit**, emberként bánt velük, értékelte hősiességüket

b) **Zseniális hadvezér** volt, uralma végéig szinte minden csatáját megnyerte, ellenfelei **legyőzhetetlennek tartották**.

3. Intézkedései

a) Napóleon belpolitikája

- Belpolitika célja: az **egységes, közös politikai célokért tevékenykedő társadalom megteremtése** volt.
- Ennek érdekében **leszerelte a politikai szélsőségeket** (ebben eszközei a lefizetés, perbefogás, száműzés, kivégzés).
- **Megegyezett a pápával az egyházzól**, a jakobinus diktatúra után egyezmény rögzítette, hogy az ország **államvallása a katolikus hit**, elismeri a pápa főségét, az egyház függetlenségét, ezért cserébe viszont a pápa elfogadja, hogy a **forradalomban elvett földeket az egyház nem kapja vissza**, s a **papság ellátásáról** fizetés formájában **az állam gondoskodik**.
- Összefoglalva: a forradalom vívmányaként megfogalmazott törvényeknek legfőbb eleve a **jogegyenlőség érvényesítése** volt. E törvényeket nevezzük **Code Napoleon**, vagy **Code civil** (polgári törvénykönyv) néven.

b) gazdaságpolitika

- A gazdaság talpra állítása érdekében az abszolút uralkodók által kidolgozott **merkantilista gazdaságpolitikához** tért vissza.
- A hitelélet bonyolítását a **Francia Bank** alapításával segítette. Ez az intézmény értékálló pénzt vezetett be (**Napóleon arany**), amely értékét 1914-ig megőrizte.
- **Állami építkezések**: utakat, gátakat, csatornákat építtetett.
- A gazdaságot ösztönözte külpolitikai koncepciója, amely első lépésként a **természetes határok mentén biztosította a belső nemzeti piacot**, majd hódításaival **kikényszerítette Európa Franciaországgal való kereskedelmét**, elviekben **támogatta a gyarmatosítást** is.
- Uralma **elsősorban a nagypolgárság érdekeit képviselte**, de a rend megteremtésével és a gazdaság fellendítésével, a hadseregen belül pedig a karrier lehetőségével népszerű volt a szegényebb rétegek között is.

4. Napóleon külpolitikája

- Külpolitika **célok**: a **Franciaország ellen szerveződő koalíciók leverése**.
- 1800-ban **Marengónál** legyőzte Ausztriát.
- 1805-ben **Trafalgárnál** az angolok **Nelson** admirális vezetésével megverték a franciákat, s egyértelműen biztosították maguknak a tengeri hegemóniát.
- 1805-ös szárazföldi győzelmére alapozva (**Austerlitz**) Napóleon Európára kényszeríti 1806-tól az **angliai blokádot**. Senki nem kereskedhet velük. Egyedül az oroszok nem csatlakoznak, akiket 1807-ben a friedlandi csatában legyőz (Tilsit), a békében ők is csatlakoznak.
- Európai hadjáratai során a meghódított területeken **testvérköztársaságokat** és **királyságokat hoz létre**, melyek francia mintájú alkotmányt is kapnak.
- Magyarországon is járt: A **győri csatában** csúfos vereséget mért a magyar nemesi hadseregre (1809)
- 1808-1809-ben már nyilvánvalóvá válik, hogy a **szárazföldi blokádnak igazi gazdasági vesztese a kontinentális Európa**, s a francia hódításokat mindenki erőszaknak érzi.
- A lázadásokat (pl. Spanyolország) és az újabb koalíciót leveri, de 1812-ben az oroszokat büntető nagy hadjáratban vereséget szenved.

5. Napóleon bukása (3 lépcsőfok lefelé)

a) Oroszország megtámadása (1812) ⇒ elszenvedti első vereségét

A vereség okai:

- Oroszország az ő számára is **túl nagy terület**
- az **orosz tél hidegét** (−20-30 °C) nem bírják a katonák
- az **orosz taktika**: kezdetben nem álltak ki Napóleon ellen, hanem egyre beljebb csalták seregét az országba, a élelmet viszont felégették előtte, így katonáit kiéhezették.
- Megnyeri ugyan a **borogyinói csatát**, de az orosz csapatok fővezére, **Kutuzov** felgyűjtja a Moszkváig vezető területeket, a várost kiürítetteti, így nincs senki, akivel Napóleon békét köthetne. **Hadseregét nem tudja ellátni, így követelésükre visszafordul**. A hadsereg legnagyobb része megsemmisül, és ekkor követik el ellene az első merényletet is.

b) A lipcsei csata (1813)

Az orosz hadjárat után ellenfelei látták, hogy Napóleon is legyőzhető:

1813: Lipcsei „népek csatája”: Európa szövetsége legyőzi a franciákat. **Napóleon lemondott, de megtarthatta uralma alatt Elba szigetét.**

c) A waterlooi csata (1815)

Franciaország Napóleon bukása után:

- ismét a **Bourbonok jutottak hatalomra**
- új király: **XVIII. Lajos** ⇒ megpróbálja **visszaállítani a királyi önkényuralmat** („*A Bourbonok semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek.*”)
- Napóleon kihasználta a nép elégedetlenségét: Elbáról Franciaországba hajózott és **100 napra** visszaszerezte a trónját. Európa szövetsége azonban **döntő vereséget** mért rá **Waterloonál** ⇒ Napóleon végleg megbukott.

6. Napóleon további sorsa

Az angolok **Szent Ilona szigetére** száműzték az Egyenlítőn túlra (több ezer km-re Franciaországtól). Innét már nem tudott visszatérni, s ott is halt meg 1821-ben. **Halálának okát ma sem tudjuk** pontosan (mérgezés vagy gyomorrák). Maradványait később **visszavitték Franciaországba** és **díszsír**helyen, császárhoz méltóan temették el.

Napóleon jelentőségét a következőkben foglalhatjuk össze: Franciaország számára ő az, aki a **nacionalizmus ideológiára** alapozva **egységes nemzetállamot** hozott létre, a forradalom után ő teremtette meg a **modern polgári államot**. Európa ill. a világ számára **haderege segítségével elterjesztette a liberalizmust (szabadelvűség) és a nacionalizmust**. Napóleon a hadseregére támaszkodva egyeduralmat épített ki, de diktatórikus intézkedéseit a rendre vágyó polgárság mindaddig tűrte, ameddig a külpolitikája sikeres volt.

7. Napóleon utóhatása: A Szent Szövetség (1815)

Alapítói: az osztrák császár, a porosz király és az orosz cár

Irányítója: Metternich osztrák kancellár

Cél: megakadályozni az újabb forradalmakat

A szövetség lényege: ha Európában forradalom törne ki, a 3 uralkodó seregei beavatkoznak és leverik azt ⇒ 1848-ig sikerrel működik, sehol nem győz újabb polgári forradalom.

